

2015. Kisasszony és Szent Mihály hava

Égi jelenetek*

A HOLD FÉNYVÁLTOZATAI

Kisasszony hava 7.	03:03	utolsó negyed
Kisasszony hava 14.	15:11	újhold
Kisasszony hava 22.	20:31	első negyed
Kisasszony hava 29.	19:35	telihod
Szent Mihály hava 5.	10:54	utolsó negyed
Szent Mihály hava 13.	07:41	újhold
Szent Mihály hava 21.	09:59	első negyed
Szent Mihály hava 28.	03:50	telihod

A bujdosók járása

Hírnök. A két hónap során nem kerül megfigyelésre kedvező helyzetbe. Szent Mihály havának 4-dikén jut keleti kitérésbe, azonban pusztá megpillantása is igen nehéz földadat.

Hölgy. Más néven Hajnalcsillag. Éppen Nagyboldogasszony napján kerül alsó együttállásba a Nappal. A hónap végétől a hajnali égaljon ragyog, sarlócskáját kicsiny teleszkópok is bizvást megmutatják. Szent Mihály havának végén majd' négy órával kel a Nap előtt, fázisa 0,34.

Hős. Hajnalban keressük, az Ikrek, a Rák, majd az Oroszlán területén vándorol. Teleszkópi látványában most még nem lesz sok örömmünk: 1,8 magnitúdós, 3,9 ívmásodperces korongocskáján kevés részlet fedhető fel.

Égúr. E két hónapban nem lesz sok köszönet az óriásbolygó látványában. Kisasszony havának 26-dikán együttállásba kerül a Nappal, az Oroszlán csillagképben.

Övönc. A gyűrűs bolygót este, majd kora este figyelhetjük meg a Mérlegben, alacsonyan, a délnyugati égbolton. Fényhatályossága 0,5 magnitúdó, a korong átmérője 16 ívmásodperc.

* A hónapok és a bolygók reformkorban használatos nevei: Kisasszony hava (augusztus), Szent Mihály hava (szeptember), Hírnök (Merkúr), Hölgy (Vénusz), Hős (Mars), Égúr (Jupiter), Övönc (Szaturnusz), Végőr (Uránusz), Vízúr (Neptunusz). Előrejelzések mai nyelvezettel: Meteor csillagászati évkönyv 2015.

Végőr. Az esti órákban kel, az éjszaka nagy részében észlelhető a Halakban.

Vízúr. Szent Mihály havának 1. napján jut szembenállásba a Nappal. A Vízöntőben végez hátráló mozgást.

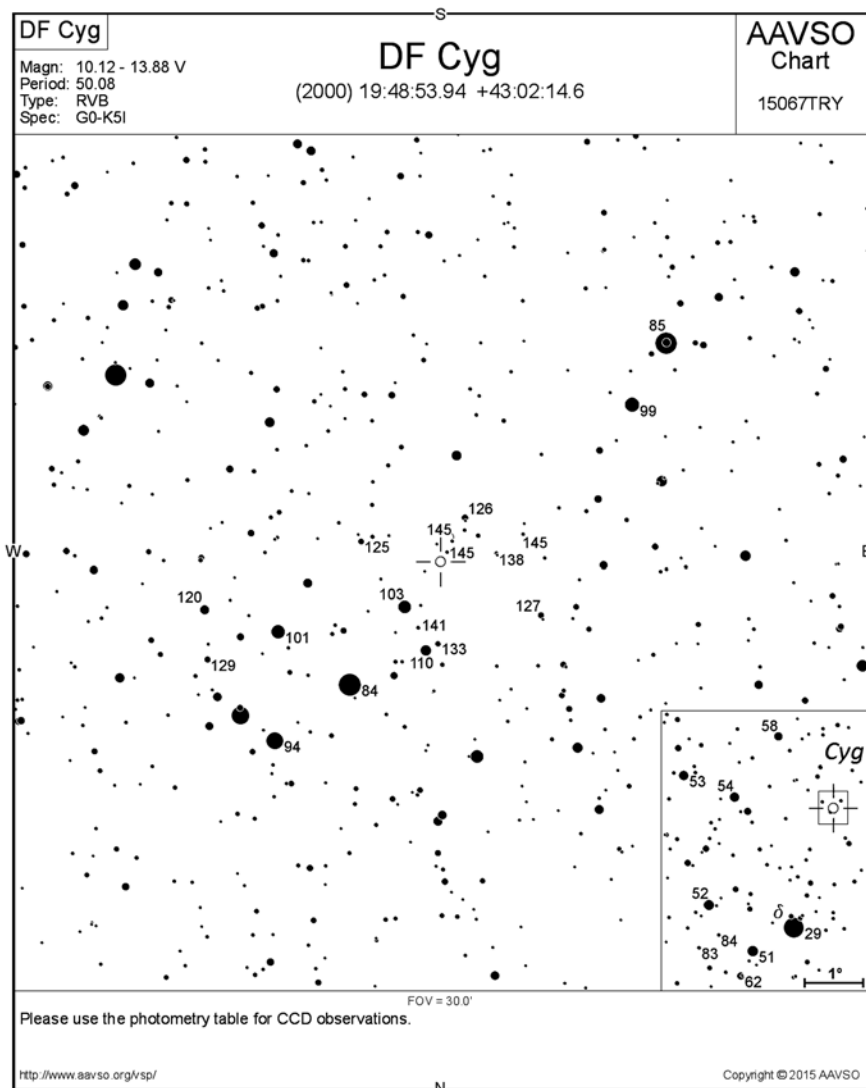
Nagy Katalin

A Ruprecht 173 és környéke

A Hattyú sűrű centrális Tejút-mezejét szinte minden amatőrcsillagász jól ismeri asztrofotókról és saját megfigyelései alapján is. Itt szinte dúskálhatunk a nyílt-halmazokban, ám a galaktikus fősíktól távolodva ezek száma erősen lecsökken. Az ϵ , a λ és a 47 Cygni szinte tökéletes, egyenlő szárú háromszögének középpét elfoglaló, terebélyes csillaghalmaz, a Ruprecht 173 azonban kivétel. Az 50 ívperces nyíltalmaz kb. kéttucat csillaga 6,4–10 magnitúdó közötti, a fényesebb tagok egy, a Nyúl csillagképre emlékeztető alakzatba rendeződnek. Mérete és laza szerkezete miatt elsősorban binokuláros csemege, különösen szép látvány egy 7x50-es műszerrel. Sajnos, részletes vizsgálatok még nem készültek a halmazról, így távolsága és kora nem ismert.

A legfényesebb tagtól kelete 20 ívpercre találjuk a sokkal kisebb és halványabb, de hasonlóan szétszóró Ruprecht 175-öt, amelynek 9–13 magnitúdós komponensei egy 8–9 ívperces területen találhatóak. A λ Cyg-tól pontosan 1 fokkal délkelet felé is egy látványos csillagcsoportba botlunk, ez a megkapó szépségű, tengeri csillagra emlékeztető Dolidze–Dzimszelejsvili 11. Öt csillaglánc 8–12 magnitúdós komponensekből épül fel, és az égbolt egy 10 ívperces szegletét fedik le.

Sánta Gábor



A hónap változócsillaga: a DF Cygni

Az RV Tauri típusú csillagok RVb jelzésű csoportjának tagjai igen figyelemre méltó fényváltozásairól híresek. Ezek legmarkánsabb képviselője a DF Cygni. A fénygörbe mintegy 790 napos, egyenletes hullámszára egy nagyon gyors, 50 nap periódusú,

egy-másfél magnitúdós ciklus rakódik. A két fényváltozás szuperponálódása folytán fényessége meghaladhatja a 11^m-t, de akár 15,2^m-ig is halványodhat. Érdekesség, hogy gyors változásainak amplitúdója a fényemet fényesebb szakaszában jóval nagyobb, míg minimumban szinte eltűnik. Jelenleg hosszú periódusú ciklusának leszálló ágán

tartózkodik, így egyre nagyobb kihívást jelent az észlelők számára. A csillagot a δ Cygni közelében található jellegzetes trapéz segítségével könnyedén azonosíthatjuk és heti egy-két észleléssel hamar felfedhetjük izgalmas változásait.

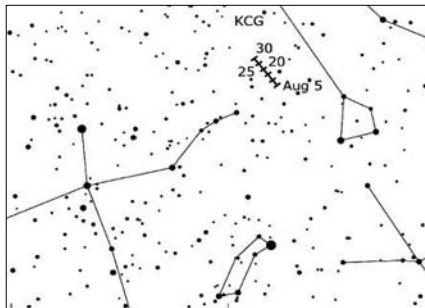
Bagó Balázs

A Kappa Cygnidák

Idén kedvező körülmények között észlelhetjük a Kappa Cygnidák jelentkezését augusztus 3–25. között. A maximum feltehetően 18-án következik be ZHR=3 értékkel. A rajt 1874. augusztus 11/12-én, a Perseidák észlelése közben Konkoly Thege Miklós is megfigyelte. 1974-ben a Magyar Meteor- és Tűzgömbészlelő Hálózat $23,6 \pm 5,1$ ZHR-t állapított meg a rajra vonatkozóan. A 2014-es láthatóság igen érdekes volt, mert az átlagos érték háromszorosa volt a vizuális aktivitás, így sok szép Kappa Cygnida meteort láthatnak megfigyelőink az augusztusi éjszakákon. A raj tagjai lassabbak a Perseidáknál, látszólagos sebességük 25 km/s. A raj radiánsa a



Berkó Ernő felvétele egy Kappa Cygnidáról 2007. augusztus 15/16-án készült



A Kappa Cygnidák radiánsvándorlása

Sarkány csillagképben lévő északi ekliptikai pólus közelében van, így gyakorlatilag egy stacionárius, álló radiánst kellene tapasztalnunk, azonban videometeos észlelések segítségével kimutatták a radiáns vándorlását. Ugyanezen észlelések szerint a raj augusztus 6–19. között jelentkezik, augusztus 14-e körüli maximummal, így mindenképpen érdemes több módszerrel is észlelni ezt a kicsit ellentmondásos, de annál érdekesebb meteoráramlatot.

Presits Péter

